

SIVILOMBUDET

HALDEN FENGSEL
Postboks 694
4302 SANDNES

Vår referanse
2023/2890

Deres referanse

Vår saksbehandler
Aurora Geelmuyden

Dato
27.11.2024

Svar på Halden fengsels oppfølging av besøksrapport

Vi viser til Halden fengsels brev av 1. oktober 2024 der fengselet gir sin tilbakemelding om oppfølgingen av Sivilombudets funn og anbefalinger gitt i besøksrapport 22. mai 2024.

Innledningsvis orienterer fengselet om at rapporten er blitt gjort tilgjengelig for innsatte og ansatte og at den er gjennomgått av kontaktutvalget som har hatt mulighet til å formidle sitt syn på denne i et eget møte med fengselsleder.

Fengselet har fulgt opp våre anbefalinger med en rekke tiltak. Særlig noterer vi at fengselet har fått midler til fire nye stillinger, at det er innført en prøveordning der alle innsatte har fått 10 minutter ekstra telefontid og at fengselet er tildelt 5 millioner kroner som skal brukes på bygningsmessige tiltak i avdeling A1 og forsterkede celler for å styrke oppfølgingen av isolerte. Vi merker oss også at samarbeidet med helseavdelingen styrkes blant annet som et tiltak for å forebygge selvmordsfare og isolasjon.

Under flere av punktene viser fengselet samtidig til at en krevende ressursituasjon gjør det vanskelig å følge opp Sivilombudets anbefalinger. Vi har forståelse for dette, men forutsetter at fengselet i disse tilfellene sørger for å varsle tydelig om dette til overordnet myndighet. Sivilombudet er kjent med at kriminalomsorgen er i en krevende ressursituasjon, og at dette har konsekvenser for både innsatte og ansatte. Funn som gjelder flere fengsler og forhold i kriminalomsorgen mer generelt, vil vi også ta opp med overordnede myndigheter.

Fengselets orientering om oppfølgingen er omfattende, og vi går gjennom denne nedenfor. Vi gjør oppmerksom på at vi ikke har foretatt en kvalitetskontroll mer generelt av de tilsendte rutinene. Som det kommer frem av gjennomgangen, savner vi likevel nærmere informasjon på flere punkter. **Disse vil vi be fengselet om å utdype innen 20. februar 2024.**

Gjennomgang av fengselets oppfølging

Vi går her gjennom svarene fra fengselet. Det vil gå frem hvilke punkter vi ønsker videre oppfølging av. Anbefalingene er nummerert nedenfor slik som i besøksrapporten.

1: «Fengselet bør så langt det er mulig sikre at alle innsatte har et dagtilbud i form av arbeid eller opplæring.»

Fengselet viser til at det er blitt tildelt midler til fire nye stillinger, og at disse vil bli brukt til å ansette tre fengselsbetjenter og en sosialkonsulent. Videre er en vakant stilling igjen besatt og en annen forventes besatt innen 1. januar 2025. Fengselet forventer at disse ansettelsene vil føre til færre stengte verksteder, øke aktiviseringsgraden og bedre kvaliteten på opplæringen i praktiske fag i samarbeid med skolen. Dette er positivt.

Når det gjelder beskrivelsen av aktiviseringsgraden understreker vi samtidig følgende: Besøksrapporten konstaterer (kapittel 4.1) at mange innsatte mangler sysselsetting og at antallet sysselsettingsplasser ikke dekker de innsattes behov. Det vises også til at det ble gjennomført få programmer i fengselet.

Fengselet viser i sitt svar til at aktivitetsgraden så langt i år har vært 88 %. Den største kategorien blant de som anses å være i aktivitet er imidlertid «Andre tiltak (kode 95)» som så langt i år er oppført med 8 745 dagsverk. I KDIs rundskriv KDI 6/2019 understrekes det at «andre tiltak» er en unntakssituasjon:

«I dette rundskrivet benyttes begrepet «andre tiltak» om aktiviteter som ikke kan defineres som arbeidsdrift, skole eller program. Den målgruppen som kun skal tilbys «andre tiltak», er utelukkende innsatte som fengselet har erfaring med ikke har vilje og/eller evne til å tilpasse seg ordinær arbeidsdrift, skole og program. Det kan være innsatte med psykiske lidelser, lettere psykisk utviklingshemming og andre sårbare innsatte som ellers ville ha vært uten aktivitet.»

Som i besøksrapporten, setter vi spørsmålstegn ved om disse tallene gir et godt bilde av hva aktivitetsgraden faktisk betyr for de innsatte. I sysselsettingsstatistikken ser vi at 3 447 dagsverk så langt i 2024 er i kategorien «mangler tilbud». Vi ser også at det i sysselsettingsstatistikken så langt i 2024 kun er oppført ett dagsverk med «programvirksomhet». Dette er så vidt vi forstår enda lavere enn tidligere år.

I tiltaksplanen fengselet har oversendt står det at fengselet skal øke antall innsatte på eksisterende arbeidsplasser til 220 og vi forstår vedlegg 23 som at dette tiltaket hadde tidsfrist 1. september. Det er imidlertid ikke redegjort for hva som er status i dette arbeidet.

Vi ber om en redegjørelse for status i arbeidet med å øke antall arbeidsplasser i fengselet.

2: *«Fengselet bør tilrettelegge for at innsatte kan ta høyere utdanning.»*

Fengselet viser her blant annet til at det har vært i kontakt med Romerike fengsel og Bergen fengsel som har ulike modeller for gjennomføring av høyere utdanning, og til kontakt med den videregående skolen. Det vises videre til at fengselet vil innhente mer informasjon høsten 2024 før det tas en beslutning om tilrettelegging for høyere utdanning.

Vi ber om en redegjørelse for hvordan fengselet vil legge til rette for at innsatte kan ta høyere utdanning, basert på fengselets pågående innhenting av informasjon.

3: *«Fengselet bør føre en oversikt over avvik fra planlagte aktiviteter for de innsatte.»*

Fengselet informerer om at den daglige rapporteringen om hvor innsatte er i fengselet, nå kan sammenstilles slik at fengselet har en daglig oversikt over hvem som har sysselsetting. Dette er viktig for å sikre at fengselets ledelse fortløpende kan se hvor mange og hvilke innsatte som ikke har et dagtilbud.

4: «Det bør sikres at alle innsatte har en kontaktbetjent og at de innsatte har forstått rollen og oppgavene til sin kontaktbetjent.»

Fengselet har redegjort for en ordning som skal sikre at alle innsatte har kontaktbetjent og sekundær kontaktbetjent, og at innsatte er informert om hvem disse er. Dette skal blant annet sikres ved stikkprøver. Dette høres ut som en god måte å sikre at innsatte alltid har kontaktbetjent.

5. «Alle innsatte, inkludert de som er isolert, bør gis mulighet for minst én time opphold utendørs daglig. Det bør tilrettelegges for at tid utendørs skjer når det er dagslys, og sikre at uteområdene har tak eller annen beskyttelse mot nedbør.»

Fengselet har bestilt rasteplassbenker med tak som skal plasseres i lufteområdene til avdeling A, i tillegg til at fengselet vil øke antallet slike benker i lufteområdene knyttet til B-, C- og K-bygg. Dette er et positivt tiltak som bidrar til at de innsatte kan være utendørs uavhengig av vær. Det er også positivt at fengselet vil sikre rotering av tidspunktet for opphold i friluft mellom avdelingene om vinteren.

I besøksrapporten pekte vi på at innsatte på avdeling B og C tre dager i uken ikke hadde egen tid avsatt til opphold i friluft, men måtte velge mellom dette og å handle, gå på biblioteket og være på K-bygg. På dette punktet informerer fengselet om at det er gjort endringer i dagsplanene slik at disse nå omfatter en time utendørs daglig. Fengselet har oversendt oppdaterte dagsplaner, men så vidt vi kan se er det for innsatte på avdeling B og C ikke gjort noen endring utover at det står «Luft» i dagsplanen. Dagsplanene vi har fått oversendt er ikke merket med hvilken avdeling de gjelder for. Vi forstår imidlertid de oversendte dagsplanene slik at innsatte flere dager i uken fortsatt må velge mellom å handle, gå på bibliotek, trene og å være i aktivitet i lufteområdene.

Vi ber om en klargjøring av fengselets oppfølging av anbefalingens første del, i lys av de oversendt dagsplanene.

6: «Fengselet bør gjennom økt tilstedeværelse av fengselsbetjenter sikre bedre ivaretagelse av tryggheten til både innsatte og ansatte.»

Anbefalingen knytter seg til kapittel 4.3 om trygghet hvor vi har redegjort for at både innsatte og ansatte opplevde utrygghet i hverdagen. Fengselet beskriver at de tre betjentstillingene og sosialkonsulentstillingen som er opprettet, samlet vil bidra til å øke forutsigbarheten i bemanningen og gjøre at betjentene får frigjort tid til å være i fellesskapet med innsatte. Samtidig viser fengselet til en generelt krevende bemanningssituasjon der de må bruke mer vikarer og overtid enn tidligere år.

Tilstedeværelse av betjenter er sentralt for å øke tryggheten, og de nye stillingene er derfor et viktig tiltak.

Vi minner samtidig fengselet om at besøksrapporten også pekte på andre forhold som bidro til å skape utrygghet, herunder at ansatte kunne kvie seg for å gå inn i fellesskap eller gripe inn i situasjoner. Vi oppfordrer fengselet til å vurdere tiltak som kan bidra til å styrke tryggheten i fengselet innenfor fengselets økonomiske rammer.

7: «Fengselet bør tilby tolk ved innsamtsamtale til alle innsatte som ikke har tilstrekkelige språkferdigheter. Tolk bør også brukes når viktig informasjon skal gis eller innsatte ønsker å formidle informasjon til fengselet. Tilbud om og bruk av tolk bør dokumenteres.»

Fengselet har laget en rutine for bruk av tolk, og denne er vist til i skjema for innsamtsamtaler og rutiner for nyinnsettelse. I tråd med den nye rutinens angitte formål og vår anbefaling, bør den oppsummerte listen i rutinens siste del også inneholde et punkt om at tilbud om og bruk av tolk bør dokumenteres for å sikre at dette blir gjort. Vi forutsetter at dette sikres.

8: «Fengselet bør ikke begrense innsattes selvbestemmelsesrett utover det som er nødvendig og forholdsmessig.»

Denne anbefalingen ble gitt for å gjøre fengselet oppmerksom på regler som kan utgjøre uforholdsmessige begrensninger i de innsattes hverdag.

Fengselet har justert skrivene Effekter som ikke er tillatt på cella, Utlevering eller bytte av private effekter og Informasjonsskriv - kost i Halden fengsel. Vi foretar ikke her en kvalitetssikring av punktene i det første og andre skrevet, utover å minne fengselet om å ikke utøve begrensninger som går lenger enn det som er en nødvendig og naturlig følge av å sitte i fengsel. For eksempel kan generelle regler om hva innsatte kan ha på seg være problematiske i lys av innsattes rett til privatliv, ytringsfrihet og tros- og religionsfrihet. Når det gjelder det siste skrevet minner vi fengselet om at også andre troende enn muslimer kan ha behov for kost uten svin og at det vil være hensiktsmessig at fengselet endrer teksten slik at denne ikke er knyttet til én religion. I lys av setning nr 2 under Alternativ kost antar vi at også innsatte som underveis i soningen ønsker vegetarkost, får mulighet til det. Dette bør imidlertid klargjøres.

9: «Fengselet bør styrke innsattes muligheter til kontakt med omverden. Det gjelder særlig kontakt med venner og familie gjennom telefon, videosamtaler og besøk.»

Fengselet bekrefter i sitt svar at videosamtaler skal være et supplement og ikke et alternativ, til besøk.

Fengselet skriver videre at de har innført en forsøksordning hvor telefontiden for alle innsatte økes fra 32 minutter ukentlig til 42 minutter ukentlig. Dette er et svært positivt tiltak for å styrke innsattes kontakt med omverden. Forsøksordningen skal evalueres i januar 2025.

Sivilombudet ber om å få oversendt evalueringen og informasjon om hvorvidt forsøksordningen videreføres.

10: *«Fengselet bør sikre at det foretas en konkret vurdering av om det er behov for glassvegg som kontrolltiltak ved besøk og om tidligere straffbare forhold hos den besøkende skal føre til avslag på besøkstillatelse.»*

Fengselet har endret sin rutine slik at den presiserer at det skal foretas en konkret og individuell vurdering av vandelens betydning for innvilgelse av besøkstillatelse i hver enkelt sak.

Vi merker oss også at det i oversendt rutine står at «videobesøk følger samme prosedyre, men uten vandelsjekk da sjekk av vandel er fjernet som vurderingskriterium i forbindelse med videobesøk». Det er positivt at dette er slått uttrykkelig fast i fengselets rutiner.

11: *«Fengselet bør sikre at alle innsatte som ikke er besluttet isolert kan tilbringe minst åtte timer utenfor cellen hver dag og drive med meningsfulle aktiviteter, inkludert i helgene.»*

I besøksrapporten har vi vist til at innsatte på flere avdelinger i fengselet ikke fikk minimum åtte timer utenfor cellen daglig. Dette gjaldt for eksempel innsatte uten dagtilbud på avdeling B og C, som bare var utlåst fra cellen i 4 timer og 15 minutter daglig. På dette punktet har anbefalingen tett sammenheng med anbefaling nr. 1 om innsattes dagtilbud i form av arbeid og opplæring. I tillegg skriver vi om liten utetid fra cellen i avdeling A1, men også ved de andre boenhetene ved avdeling A.

Fengselet har fått midler til fire nye stillinger og regner med at stillingen som sosialkonsulent vil avlaste betjentene som da kan jobbe mer dynamisk og relasjonelt med de innsatte. Når det gjelder avdeling A1 viser fengselet til at størrelsen på avdelingen gjør det vanskelig å øke utetiden i avdelingen. Fengselet gir videre tilbakemelding om at åtte timer utenfor cellen er viktig, men at de budsjettmessige rammene gjør det krevende å få til. I tillegg til de økonomiske rammene peker fengselet også på at det er blitt vanskeligere å rekruttere fengselsbetjenter.

Det er alvorlig at fengselet ikke opplever å ha ressurser til å sikre at innsatte får minimum åtte timer utenfor cellen daglig. Vi forutsetter at fengselet varsler tydelig om dette til overordnet myndighet.

12: *«Fengselet bør sikre at innsatte som er fratatt arbeids- og/eller fritidsfellesskap og flyttet til en restriktiv avdeling eller plassert på forsterket celle (IUC) har et vedtak om utelukkelse.»*

Fengselet har endret rutinene for overføring fra fellesskapsavdeling til avdeling A og presisert at det skal foreligge grunnlag for utelukkelse, vedtak om utelukkelse med begrunnelse og forventet varighet av plasseringen. Dette er en positiv endring.

Fengselet skriver at rutinen ikke er iverksatt, men at den er forventet innført fra november 2024.

Sivilombudet ber om en bekreftelse på at endringen er iverksatt.

13: «Fengselet bør styrke sitt arbeid for å redusere risikoen for isolasjonsskader for alle innsatte som er isolert.»

Fengselet har under dette punktet gitt en redegjørelse for status i aktivitetsteamet og at fengselet har fått 5 millioner kroner til bygningsmessige tiltak mot isolasjon. Fengselet har foreslått at pengene brukes til å gjøre om en av de forsterkede cellene til aktiviseringsrom, å endre møbleringen i de forsterkede cellene og å bygge små lufteområder i direkte tilknytning til de forsterkede cellene og avdeling A1. Lettere tilgang til frisk luft og områder for aktivisering kan være gode bidrag til å forebygge isolasjonsskader hos dem som sitter innelåst store deler av dagen.

14: «Fengselet bør iverksette tiltak for å sikre at alle vedtak om sikkerhetscelle treffes med hjemmel i lov, og med en konkret begrunnelse som viser at lovens vilkår er oppfylt.»

Fengselet har innført en annenhåndsgodkjenning av alle vedtak etter straffegjennomføringsloven § 38. I tillegg har Kriminalomsorgen region øst planlagt samlinger for operative ledere som skal bidra til å styrke kunnskap og øke kvalitet på dokumentasjonen i enkeltsaker. Kvalitetssikring av vedtak og opplæring er gode tiltak for å sikre at sikkerhetscelle brukes i tråd med loven.

15: «Fengselet bør finne en løsning for utdeling av mat og drikke på sikkerhetscelle som sikrer innsatte en respektfull og verdig behandling.»

Fengselet har nå presisert i rutinen for bruk av sikkerhetscelle at hovedregelen er at mat og drikke skal serveres gjennom celledør, og man bare unntaksvis skal benytte luken ved gulvet.

16: «Fengselet bør iverksette tiltak for å sikre at innsatte som ønsker å kontakte advokat under opphold på sikkerhetscelle, får mulighet til det.»

Fengselet har skrevet inn i rutinen at innsatte på sikkerhetscelle skal få ringe advokat «dersom det er ønskelig og etter en konkret vurdering er sikkerhetsmessig forsvarlig.» Her er det uklart hvem telefonsamtalen skal være «ønskelig» for, og vi understreker at den helt klare hovedregelen er at innsatte skal få ringe advokat når vedkommende ber om det. Vi oppfordrer fengselet om å klargjøre rutinen på dette punktet.

17: «Fengselet bør styrke sitt arbeid med å forebygge isolasjon og bruk av tvangsmidler. De innsatte bør involveres i dette arbeidet.»

Fengselet er tildelt midler til fire nye stillinger, hvorav tre er nye betjentstillinger som vil styrke førstelinjen og bidra til at fengselet blir mer robust. Videre har aktivitetsteamet blitt mer erfarent. I tillegg viser fengselet til at forklaringen som opptas i etterkant av en hendelse gir fengselsbetjenten mulighet til å spørre innsatte om hva som kan gjøres annerledes for å unngå lignende situasjoner i fremtiden. Dette er en praksis som er igangsatt og skal følges

opp av avdelingsledere. Det er positivt at fengselet har iverksatt tiltak for å sikre at innsattes erfaringer tas med i læring og forebygging etter hendelser.

18: *«Fengselet bør sørge for at beslutninger om kroppsvisitasjoner begrunnes i tråd med gjeldende krav, og at begrunnelsen er tilgjengelig for innsatte.»*

Fengselet skal sette i verk opplæring for å sikre «etterprøvbare faglige vurderinger» ved beslutninger om kroppsvisitasjoner. Videre avventer fengselet reviderte retningslinjer om visitasjon fra KDI.

19: *«Fengselet bør sørge for at kroppsvisitasjoner gjennomføres av ansatte med samme kjønn som den som visiteres.»*

Denne anbefalingen ble gitt fordi vi fant eksempler på at kvinnelige betjenter gjennomførte kroppsvisitasjoner under en planlagt narkotikaaksjon. Fengselet viser på dette punktet til at det er gjort endringer i den skriftlige rutinen for kroppsvisitasjoner. Vi kan imidlertid ikke se at denne endringer besvarer bekymringen som lå til grunn for anbefalingen. Vi understreker at fengselet bør sette inn tiltak for å sikre at alle ansatte er kjent med at innsatte som den klare hovedregel skal kroppsvisiteres av betjenter av samme kjønn, dette gjelder særlig når kroppsvisitasjonen er planlagt og ikke finner sted i en akutt situasjon. **Vi ber fengselet gi tilbakemelding på hvordan de sikrer at anbefalingen følges i praksis.**

20: *«Fengselet bør sikre at det fattes vedtak ved planlagt bruk av håndjern. Vedtaket skal inneholde en begrunnelse og kunne påklages.»*

Fengselet har svart at det fortsatt vil forholde seg til gjeldende retningslinjer fra KDI. Sivilombudet har tatt dette spørsmålet opp med KDI og forventer at retningslinjene endres. Samtidig minner vi om at fengselet selv har ansvar for å fatte enkeltvedtak der det kreves, også før retningslinjene er endret. Dette gjelder særlig når fengselet er uttrykkelig informert om situasjonen.

21: *«Fengselet bør sikre at innsatte som har forhøyet risiko for selvmord og selvskading blir møtt med kunnskapsbaserte forebyggingstiltak, som økt menneskelig kontakt, omsorg og aktivisering.»*

Fengselet viser til oppdragsbrevet for 2024 og en rekke kompetansehevende tiltak som fengselet gjennomfører i år og i 2025. Videre beskriver fengselet flere tiltak som fengselet gjennomfører i samarbeid med kommunal helsetjeneste og spesialisthelsetjenesten. De viderefører ordningen med psykoedukativ veiledning for ansatte på avdeling A i regi av Halden DPS. Helseavdelingen i fengselet har utarbeidet et digitalt verktøy som skal bidra til å hjelpe fengselsbetjentene til å forstå, og møte de innsatte på en god måte. Fengselet formidler at testingen av verktøyet har vært positiv og at et felles verktøy gir tro på at det vil redusere antall hendelser/konflikter, øke kvalitet på dialogen mellom helse og kriminalomsorgen og gi raskere og riktigere respons på akutte hendelser. Fengselet viser videre til at dette kan medføre færre utelukkelse og forhåpentligvis redusere isolasjon.

Sivilombudet forutsetter at den digitale løsningen sikrer helseavdelingens uavhengige rolle, herunder at helsepersonell aldri skal bidra til fengselets bruk av tvangsmidler.

22: «Fengselet bør sikre at isolasjon ikke brukes som et virkemiddel for å forebygge eller håndtere selvmordsrisiko.»

Under dette punktet påpeker fengselet at «Vi har selvsagt en plikt til å forebygge selvmord, jf. EMK artikkel 2. Vi ser samtidig at vi også i slike tilfeller er avhengig av en bemanningsfaktor som er bedre enn i dag.» Sivilombudet understreker at staten som helhet har plikt til å forebygge selvmord i fengsel og at ressursmangel ikke fritar for dette ansvaret. Vi viser i denne sammenhengen til den nylig avsagte dommen i EMD hvor Norge ble felt for brudd på EMK artikkel 2, etter at en innsatt hadde tatt sitt eget liv i fengsel.¹ Hvis fengselet mener at de med dagens økonomiske rammer ikke er i stand til å etterleve statens plikter etter EMK artikkel 2, forutsetter vi at dette er varsles tydelig til overordnet myndighet.

Fengselet gir videre en beskrivelse av hvordan det arbeider for å begrense bruken av isolasjon mest mulig og for å styrke oppfølgingen av de som er isolerte. Det vises blant annet til de planlagte byggetiltakene i den forsterkede delen av avdeling A1 og til at aktivitetsteamet nå består av 8 ansatte. Vi har forståelse for at arbeidet med å følge opp innsatte i disse situasjonene stiller krav til bemanningen. Samtidig er det viktig at fengselet kontinuerlig vurderer hvilke tiltak som kan settes i verk innenfor eksisterende rammer. I lys av hvor skadelig isolasjon er, oppfordrer vi fengselet til å også vurdere andre tiltak for å gi innsatte i vanskelige situasjoner mellommenneskelig støtte og sosial aktivisering.

23: «Innsatte bør informeres om muligheten til å ringe hjelpetelefoner og slike numre bør være forhåndsgodkjent for å sikre innsatte rask tilgang til støtte ved behov.»

Fengselet skal bli med i et pilotprosjekt om døgnåpen krisetelefon for innsatte. Det er positivt at Halden fengsel selv har tatt initiativ til å delta i et pilotprosjekt som kan få stor positiv betydning for innsatte. I mellomtiden har fengselet lagt inn i informasjonsheftet til innsatte at man kan få lagt inn telefonnummer til offentlig tilgjengelige hjelpetelefoner og at begrensninger i telefontid ikke gjelder disse. Vi understreker at det er viktig at innsatte også blir informert om denne muligheten, slik at det reelt sett er tilgjengelig for dem som trenger det. Denne informasjonen bør også gis muntlig og eventuelt med tolk i de tilfellene innsatte har svake leseferdigheter eller ikke snakker et av språkene informasjonsheftet finnes på.

24: «Fengselet bør sikre at det foretas en gjennomgang av mulige læringspunkter etter dødsfall i fengselet.»

Fengselet har fulgt opp denne anbefalingen ved å legge inn læringspunkter for forebygging av fremtidige hendelser i eksisterende evalueringsskjema. Vi understreker at læring etter slike hendelser er en sentral del av arbeidet for å forebygge dødsfall i fengselet.

¹ Se EMD *Haugen mot Norge*, saksnr. 59476/21, 15. oktober 2024.

28: «Halden kommune og fengselet bør sammen sikre at innsatte kan henvende seg raskt og direkte til helseavdelingen uten at taushetsbelagt helseinformasjon blir tilgjengelig for uvedkommende.»

Fengselet informerer om at det er plassert ut låsbare postkasser på avdelingene som bare helseavdelingen har tilgang til å åpne.

29: «Halden kommune bør, sammen med fengselet, sikre et system for forsvarlig medisinbehandling for å styrke pasientsikkerheten og hindre spredning av helseopplysninger.»

Fengselet informerer om at det er utplassert låsbare medisinskap og at man har skjerpet forståelsen av fengselets ansvar i forbindelse med medisinutdeling. Fengselet skal vurdere om tiltakene er tilfredsstillende ved den årlige analysen av avvik.

Sivilombudet ber om å få oversendt fengselets evaluering på dette punktet.

30 og 32: «Halden kommune bør, sammen med fengselet, sikre god informasjonsflyt om nyinnsettelse, fremstillinger og overføringer for å hindre avbrudd i innsattes helseoppfølging.» «Når innsatte besluttet flyttet til et annet fengsel bør fengselet sikre at helsetjenesten involveres så fort som mulig, for å sikre overføring av pasientinformasjon etter samtykke fra pasienten.»

Fengselet redegjør for konkrete endringer i informasjonsutvekslingen som skal bidra til å sikre at helseavdelingen får viktig informasjon om ankomster og avreiser fra fengselet. Dette ser ut til å være tiltak som vil styrke ivaretagelsen av de innsattes helse.

31. «Halden kommune og fengselet bør hver for seg holde oversikt over avlyste og utsatte fremstillinger til helsetjenester.»

Fengselet beskriver at ansvaret for planlegging og organisering av fremstillinger skal flyttes fra de operative lederne til en fast ansatt som jobber dagtid. På denne måten vil fengselet oppnå at en person har ansvar gjennom hele fremstillingsprosessen, og samtidig er det forventet at samarbeidet med helseavdelingen og fengselspsykiatrisk poliklinikk vil bli bedre på dette området når de har en fast person å forholde seg til. Dette høres ut som en god løsning for bedre håndteringen av fremstillinger. Vi minner samtidig om anbefaling nr. 20 om at det skal fattes vedtak som kan påklages ved avgjørelse om fremtidig bruk av håndjern.

37: «Fengselet og helseavdelingen bør foreta løpende vurderinger av behovet for tilrettelegging for innsatte med omfattende helse- og omsorgsbehov for å sikre at tilretteleggingen er tilfredsstillende, og at fortsatt opphold i fengselet ikke er uforsvarlig eller uverdig.»

38: «Fengselet bør ha egne rutiner for oppfølging i saker der et fengselsopphold fremstår som uforholdsmessig tyngende for enkelte innsatte.»

Fengselet har besvart anbefaling 37 og 38 samlet.

Her viser fengselet til at det har sett til Bredtveit fengsels oppfølging av Sivilombudets anbefalinger for å sikre systematisk samarbeid mellom fengselet og helseavdelingen. Dette har resultert i en egen rutine for kartlegging og informasjonsutveksling av nyinnsatte knyttet til fare for selvmord og selvskading. Rutinen skal sikre at avdelingsleder initierer dialog med fengselshelsetjenesten og andre relevante aktører. Videre er det utarbeidet et skjema for bekymringsmelding fra fengselet til helseavdelingen. Skjemaet inneholder en rekke alternativer for hvilke områder ansatte kan være bekymret for når det gjelder innsattes helse, og kan være et praktisk viktig dokument i hverdagen. Det er også lagt inn et nytt punkt i rutinen for samhandling med fengselshelsetjenesten hvor det fremgår at det skal arrangeres et samarbeidsmøte i tilfeller hvor helseavdeling og/eller fengselet vurderer at en innsatt ikke bli forsvarlig ivarettatt i fengselet. Dette er et viktig tiltak for å sikre at fengsel og helseavdelingen samarbeider om god ivaretagelse av enkeltinnsatte.

Sivilombudet understreker at anbefaling 37 gjelder plikten til samarbeid og tilrettelegging *under* et fengselsopphold, mens anbefaling 38 gjelder situasjoner der fengselet opplever at et fengselsopphold er uforholdsmessig tyngende til tross for forsøk på tilrettelegging. I disse siste tilfellene vil det kunne være nødvendig at påtalemyndighet, forsvarer og/eller domstol informeres om forholdene for en aktuell innsatt i varetekt. På samme måte vil det være viktig å klargjøre hva fengselet skal gjøre hvis det oppstår tilsvarende bekymring for en person som soner en dom i fengselet.

Vi ber om en tilbakemelding på hvordan fengselet følger opp denne anbefalingen.

Videre oppfølging

Under henvisning til gjennomgangen over ønsker Sivilombudet ytterligere tilbakemelding på følgende anbefalinger: 1, 2, 5, 9, 12, 19, 29 og 38 innen **20. februar 2025**.

Vi minner om at svaret skal utformes slik at det kan offentliggjøres. Dersom svaret inneholder opplysninger som ikke kan offentliggjøres må vi få beskjed om dette og motta en sladdet versjon som kan offentliggjøres. Hjemmel for å unnta opplysningene må oppgis. Med mindre annet blir opplyst, legger vi til grunn at svarene kan offentliggjøres i sin helhet.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Aurora Geelmuyden
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

Fengselshelsetjenesten, Halden fengsel

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

KRIMINALOMSORGSDIREKTORATET

KRIMINALOMSORGEN REGION ØST AVD ADMINISTRASJON